

**Dissertatio academica de lumbricis terrestribus eorumque usu medico /
[Joannes Christophorus Fritschius].**

Contributors

Fritschius, Joannes Christophorus.
Stahl, Georg Ernst, 1660-1734.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halle : C. Henckel, 1707.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cg5wdhww>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

23619/B

by FRITSCH, J. C.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30547404>

DISSERTATIO ACADEMICA
DE
**LUMBRICIS TER-
RESTRIBUS FORUM-
QUE USU MEDICO,**

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
**DN. FRIDERICO
WILHELMO,**
ELECTORATUS BRANDENBURGICI HÆREDE,
&c. &c.

GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU
SUB PRÆSIDIO
DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
MED. D. ET PROF. PUBL. ORDINARIJ,
*Dn. Patroni & Præceptoris sui omni ob-
servantia & cultu prosequendi,*
Publicè ventilandam proponit
JOHANNES CHRISTOPHORUS FRITSCHIUS,
SCHWARZBURGICUS.

Ad d. Decemb. M.DCXCIII. Horis antemeridianis

RECUSA HALÆ MAGDEBURGICÆ
LITERIS CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP. 1707.

I. N. 7.

PROOEMIUM.

Admiranda Omnipotentis, Sapientissimi, Benignissimi Dei, & potentia, & providentia atque clementia, non saltem è vastissimorum totius universi molium, stupenda efformatione & compage, menti humanæ sese ingerit, eamque ad devotissimam tam immensi artificis venerationem suscitatur; sed est omnino summe admirabilis etiam in minimis, Deus, neque fere minutissima in universo hoc efformata, & mutuo nexu, variæ necessitatis vel utilitatis inter se devincta corpora, absque summa admiratione, & inimitabilis artificii reverentia, ab intelligente homine aspici possunt. Præcipue vero in Viventium genere, multa, imò innumera, talia producta videre licet, quorum partim mirabilis constructio conservatio partim eximius, & nobilissimus usus, sæpe suprâ ullam quantævis Sapientiæ humanæ suspensionem, iisdem insertus, sanam certe mentem non potest non venerabunda admiratione afficere.

Immensum sit vel multas hujus census species enarrare; vel è numerosis illis, pauciores, sed insigniores

designere: vel paucissimas quoque, cum manifestatione ipsarum summæ, & vulgo hominum propemodum incredibilis, efficaciam, percensere.

Selegimus è tanto exercitu unicum saltem, ut communissimum, ita ferè vulgo contemptissimum, animalculum, cujus vix aspectum aut contactum sine designatione, tota mortalium rudior turba tolerat: admirandam efficaciam adversus pathema corporis humani, non sine magno horrore & consternatione vulgo conspiciendum, tacitè venerantur, & mirantur scientes.

Animalculum intelligo, de reptilium, & vulgò vocant Insectorum, genere: LUMBRICOS ita dictos TERRESTRES.

Horum, medicam tamen præcipuè, historiam, atque ad certos affectus partim decantatam, partim quotidiana experièntiâ comprobata, insignem utilitatem atque efficaciam, pro themate Exercitationis medicæ suscepisse, tantum abest ut pudere nos debeat, ut potius apicem nostræ assertionis exinde rectè assequentes, & magnum operæ pretium facturos, & hunc nostrum conatum nullatenus contempturos esse confidamus.

Faxit DEUS T. O. M. ut inde sub sui nominis gloria, proximi emolumentum promoveatur.

CAP. I.

Lumbricorum Terrestrium Generationis, & reliquæ propriæ constitutionis, Historia.

LUMBRICOS TERRESTRES vocant usitatiores nomine Medici & Pharmacopœi quos vulgus *Vermes terrestres*, aut vernacula appellatione, *Vermes Pluviales*, *Regenwürmer* / *Erdwürmer* / denotant. Græco nomine
Dio-

Dioscorides γῆς ἐντεγὰ vocat. *Paracelsus*, ut fere in multis rebus peregrinis vocibus delectatur, ita hic etiam, *Melloes* vocabulo animalculum hoc designat. *Monardes* non multo magis usitato nomine *Oniscos* appellat, nisi fortè *Asellos* potius ibi tractet nec enim ad manus est locus: uti nec in *Paracelso* æque occurrit scrutantibus hæc appellatio, quam tamen ex ipso *Schroederus* Lib. V. Cap. 508. & *Möllenbrock* de Varis, pag. 240. citant.

Præter nominis descriptionem, historiam quoque generalem, & exteriorum eorundem faciem *Jonstonus* H.N. de Insect. Lib. III. c. 3. & *Petrus Uffenbach*, in *Dispensat. Galeno Chymico* sistunt. Describunt nempe reptile animalculum, corpore oblongo, rotundo, nihil ossi continente, oculos nullos, nullas etiam aures habens, nullos pedes vel alios artus. Distinctum saltem conspicitur corpus velut annularibus quibusdam discriminibus, quæ internodia quasi quædam elatiora & colore quoque candidiore spicua, ambiunt, non hæc tamen absolutè in omnibus individuis.

Cum progrediuntur, apparet alterutra saltem extremitas corporis, non nihil proserpere, & mox totam reliquam ejus portionem post sese trahere. Interim notatu non indignum visum est *Eydio* apud *Steph. Blancardum* im Schau-Platz der Raupen &c. quod hi vermes, ut *amphisbena* quædam species, versus utramque sui extremitatem ita repete & oppositam alteram post sese trahere, valeant. Confirmat id observatione duplici, altera d. 20. April. altera secuto d. 4. Maji & variis aliis temporibus facta, quod in horto, subsecuta pluviam serena tempestati conspexerit vermen è terra egredientem, qui parte anteriori candicans & exanguis, parte vero posteriore (ex ordine incessus) niger præ rubedine, seu lividus, apparebat; Postquam vero nihil edule inveniret, parte illa quæ prius posterior progrediendi ordine, fuerat iterum in alium locum terræ introitum seu foramen impeggerit. Et sic putat partem posteriorem, quæ antea caudæ loco fuerit, jam pro capite ipsi interfuisse.

Sed videtur minus necessariam consequentiam hic forma-

re, quasi quâ parte terram fodiat hoc animalculum, aut proferpat, illa necessario caput sit: quod non modo ex parte cancrorum exemplum eludit, caudæ beneficio, præcipue in aqua non segnius retrorsum remigantium, imò & in scrobes suos, ita retrorsum ingredientium, quam juxta capitis positum, alias antrorsum pedibus progrediuntur.

Sed est etiam manifesta structuræ diversitas inter hanc utramque lumbricorum Terrestrium extremitatem quarum altera, quæ magis legitimè capitis dignitatem tuetur, non modo rotundior, colore saturior, & manifestiore osculo, instructa apparet; proximè etiam versus ipsius regionem, annularis illa protuberantia, in quibus horum vermiculorum reperitur, perpetuo sita observatur: sed etiam hæc ipsa opposita, pro postica verius sese gerit, si nihil aliud, certè excrementa ejiciendo.

In corpulentioribus horum animalium individuis observantur etiam aliqui velut leves *aculei*, sive hispidæ prominentiæ, quibus firmitus rebus super quas serpunt, præcipuè sub asperis, sese applicare adeoque progressum suum promovere queant. Prout etiam ipsæ annulares illæ corporis ipsorum distinctiones, ita inæqualiter ab antica capitis ipsorum regione, ad posticam seu caudam conformatæ deprehenduntur, ut si quis foraminibus suis maximam partem adhuc immerfos, capite prehenso extrahat, faciliè sequantur, contra verò postica sui parte prehensi, ita firmiter, quasi asperitate quadam terræ adhærescant, ut improvida tractione faciliùs disrumpantur, quam evellantur.

Curiositate suâ, etiam exactiorem & intimiorem animalculi hujus structuram prosequi dignatus est *Willisus*, Tract. de *Anima Brutorum* cap. III. Ubi non modò ad animalium sanguine præditorum classem *Lumbricos* reducere molitur, dum suberuento humore præditos, ipsius autopsiæ testimonio asserit: sed etiam variorum in ipsis viscerum ordinem, artificium, & usum, prolixius delineat & depingit, ejusque organa vitalia

alia & alia viscera divino utique artificio, admirabiliter fabricata esse, monet. Totam corporis compagem, (quod in pluribus Insectis solenne) muscutorum annularium quasi catenam esse, quorum fibræ orbicularer, sui contractione, quemque anulum angustiores & longiores reddant: Expansione vero sui, breviores quidem, sed latiores & ampliores, efficiant &c. Totam anatomiam & structuram internam atque externam eorum, loco citato describit, & Tabul. IV. Fig. I. depingit. Incompletam tamen hanc indicat esse, & aliqua super addit, huc pertinentia, Francis. Redi, libello *observ. circa animalia viventia quæ in animalibus viventibus reperiuntur*, e quo in Act. Lipsiens. 1686. pag. 48. & seqq. quædam excerpta habentur.

Genera ipsorum duo recenset *Jonstonius* & *Agricola*. Unum longum, hoc de quo nobis est sermo; alterum parvum Ascaridibus simile. Priores, rubei, aut summum subpallidi sunt coloris, si sani; ægri vero & quasi semi mortui, flavo, & viridi atque livido, colore apparent. Parvos istos, modò candidi, modo lactei, modo nigri coloris esse, tradit *Agricola*: Assignat his, quod fata subruant, radiculis teneris absumptis. Quod quidem nostri majores non faciunt, sed innoxii sunt.

Recepta, opinio est, quod pingui terræ limo sustententur; quod confirmare quoque videtur magna ejus quantitas intra corpus, & intestina ipsorum communiter reperibilis. Interim & succo aliquo è vegetabilibus profecto pasci, non improbabile est, ex eo, quod præcipuè circa horum rapices victitent; licet reverà radicibus uspiam adhærescere, aut easdem arrodere, vix ulla constanti experientia deprehendatur. Unde magis exsudante solùm aliquo è radicibus tali succo ipsos frui, probabile est.

Ventriculum lumbricis his dubium reddit *Hieron. Fab. ab Aquapendente*. Tract. de Ventric. pag. 47. & in illis vix quicquam huic analogum, nedum manifestum talem reperiri arbi-

bitratur: sed satisfacit Willisus: & notum est de omnibus liquido alimento magis absolute utentibus, quod nulla æque insigni structura ventriculus! ipsorum à reliqua intestinorum compage distinguatur, nisi forte capacitatis & roboris majoris.

Sunt, præcipuè ex iis qui antiquorum placita sequuntur, qui vermiculos hos etiam ex ipsa terra tali limosa immediate nasci arbitrantur; inter quos est ipse *Paracelsus* Opp. Chirurg. pag. 268. quemadmodum etiam *Kunkelius* in observ. suis, vario gradu caloris, è putrescente, aquâ pluviâ, aut rore majali, varias muscas & culices veluti immediatè pronasci, suspicari videtur. Satisfecisse vero hujusmodi dubiis præcipue videtur *Rhedi*, *Steno*, *Lyster*, quicquid etiam *Bonanus* contrâ sentiat in *observat. circa animalia testacea*.

Ceterum sententiam quoque suam de opinione *Borelli*, ac si animalcula quædam ipsa *arenosâ* tertâ immediatè nutriri possent, profert loco suprâ allegato citatus *Rhedi*.

Confirmat verò observationibus suis *Lumbricorum Terrestrium* *sexus* diversitatem, & ipsum *coitum*, *Aldrovandus*. Tangere se tantummodò, ait, plusquam dimidia ferè corporis parte, atque ita arcte sibi invicem cohærere, ut non nisi duriusculo calcatu & frictione pedum absistant. Videri autem, cum coeunt, velut unus saltem *Lumbricus*, in medio corporis paulò crassior ceteris esse.

Schvvammerdammius in H. General. Insect. maturè satis *femellas* à *masculis* discerni posse, ex *ovulorum* præsentia, oculis manifestissimè apparente. Ex his ovulis statim vermiculari sua forma, sine præcedente alia mutatione, vermiculos hos progigni. Coire tamen non æque facile observari, juxta suam experientiam candidè, addit.

Unde fere magis dubium fieri videtur, quod vulgo de *hermaphroditica* similium animalculorum natura statuunt, & *lumbricis* Terrestribus in specie applicat *Samuel Dale* in Pharmacologia, ubi describit quod sint animalcula *hermaphroditica*, apoda, longa, &c.

Præ-

Præter substantiam illam, quam è terræ tenuiori limo levorant, *Salina nitrosa* quoque substantia pro alimento delectari ipsos apparet ferè ex ipsorum emersione ad superficiem terræ à fœcundis pluviis ; Diuturniores enim pluvias, steriores profunde hunc statione terram imbuentes, potius profundiore intra terram fuga evadunt. Et confirmat hoc tanto magis *salina nitrosa* substantia, velut immediatè ex ipsis per artem obtinenda, & colligenda. Ex eadem ratione *fimo veteri* magis copiosè apropinquant ; minùs vero *recentiori*, ob acrimoniam falsi & *urinosi* salis eidem adhuc inhærentem, quæ plerisque omnibus mollioribus animalculis, odio & exitio est.

Placet addere exitium horum lumbricorum, quod à speciali alio verme, quasi solenni ipsorum hoste, ipsis imminere, *Glauberus* præcipue commemorat, in *Pharmacop. Spagy. Part. II.* Ubi remita describit : Est Vermis martialis, colore nigerrimo tinctus magnitudine farinarium non excedens, multis pedunculis, crassitie calami scriptorii, & præter propter longitudine membri digiti ; tempore Vernali valdè est macilentus, circa æstatem autem adeo se sustentat & nutrit è lumbricis terrestribus, ut propter pinguedinem & crassitiem vix serpere possit : statim in terra se illis adjungit orificio suo satis mordaci, optimum succum extrahendo : hunc hostem Lumbricus in terra non potest depellere, quare propter anxietates & dolores è terra prodit, adhærente tamen adhuc hoste, & nullo modo cedente, tamdiu, donec se satis succo suo saturaverit, & turgidum reddiderit, posteaque libere decedit ; Sæpissimè observavit supra citatus *Glaberus*, & vidit, quod duo hi vermes diu certent extra terram, ita ut interdum minor, scil. hostis, alterum valde lædat, quod acceptum vulnus autem iterum curat, si mox in tertam iterum repere potest, unde videmus & reperimus in veteratis lumbricis multa vulnèra, quæ tamen iterum sanata sunt, quæ ab hoc hoste aureà inflicta fuerunt. Notabile est, quod hic hostis, si ex uno lumbrico optimum succum satis exhauserit, illum ita relinquat, & de novo se alii affigat. Accedit

cedit his, & longè frequentiore ac præsentiore strage Lumbricos afficit, dum in alimentum suum ipsos venatur, Talpa.

Arte etiam fugantur & necantur, tum *lixivio* communi, tum *muria*, tum *vitrioli* solutione in cuniculos & foramina ipsorum immisfis.

De magnitudine ipsorum, id unicum addendum quod diversâ quidem instructi inveniantur, ordinarie tamen vix ultra quatuor aut quinque pollices fabriles, & mediocris calami anserini crassitiem, ascendant; Interim aliqui illorum inveniantur, qui non modo, sex tales digitos longitudine superent, sed & olorum calamus crassitie æmulentur: qui an Zuccarole Italorum apud Jonston: sint, non satis certum est.

Neque vero hoc ignorare licet, quod longe minùs die, quam nocte, in superficiem terræ proserpant. Unde ferè Pharmacopœorum famuli noctu, lucernæ adminiculo ipsos captant, & sæpè satis ubere venatione potiuntur.

Effodiuntur alias sub terræ & hortorum cultura, ubi præcipue hortulani, & ipsorum mercenarii, aliquot occurrunt, ad experientiam suam provocantes, quod interdum, quasi generales quosdam recessus horum Lumbricorum fodiendo offendant, spatiosam nempe cavernam, in qua aliquot millia, seu magnus acervus horum lumbricorum, ad aliquot mensuras nostrates, una degant: quod per hybernum præcipuè tempus fieri, & sub primi veris auspiciis facta terræ suffossione ita deprehendi tradunt: quod experientiæ certiori relinquimus.

Sensu quodam motuum in viciniam fientium affici videntur, prædictæ capturæ testimonio, ubi vegetiore incessu vel accursu, cito latebras suas repetere cernuntur, è quibus tamen, post aliquam moram iterum prorepunt.

CAP. II.

Ufus & Abusus generales

Lumbricorum Terreſtrium.

UT de propriis rerum naturalium finibus diſputare anceps, & ferè ſterile, negotium eſt, ſed magis de mutuis earundem reſpectibus atque uſibus aliqua concludere licet; Ita in noſtro quoque negotio, circa Lumbricorum Terreſtrium *proprium* finem, quam obrem illi per ſe in mundo præſto ſint, fruſtranea fuerit diſquiſitio: Quem vero alium uſum præſtare poſſint & ſoleant, & quos effectus, & actus qua-leſcunque; edere obſerventur, ut maniſeſtius deprehenditur ita quoque in conſiderationem venire meretur.

Ante omnia *nocumentum*, quod herbis aut radicibus inferre dicuntur, vix adeo maniſeſtum fuerit, niſi in *tenerioribus* fortasſe lactucæ, raphanorum, & ſimilium ſativorum, *germinibus*; hæc enim interdum per noctem inſigniter arroſa ſequente manè reperiuntur, non apparentibus aliis circumſignis, præter ejusmodi *lumbricorum cuniculos* in viciniâ conſpicuos. Firmioribus paulò plantis, vix damnum aliquod machinari ſentiuntur, in adultiores enim non aſcendunt: neque radices violare deprehenduntur.

Aliis animalibus uſum præſtant, dum in *alimentum* ipsis cedunt ut non modo de *Talpâ* ſuprà monuimus, ſed etiam de *Gallinis*, *anatibus*, *turdo*, *corvis*, aliisque volucribus, ſatis notum eſt. *Piſcibus* gratiſſimi ſunt quoties per imbres, & repentinos torrentes, è cavernis ſuis provoluti in flumina aut ſtagna deferuntur.

Pluvias præſagire cenſentur, quando pertuſa qualiſi terre-bello, terra, aſſatim foras erumpunt; expectantes nempe uberio-rem humiditatem, cujus primordia in aëre humidiorẽ tunc temporis jam perſentiſcunt.

Præcipuus quem præſtant uſus, eſt *Medicus*. Adhiben-

tur verò in genere contrâ affectus *nervinos*, *spasmodicos* seu *convulsivos*; adeo quidem, ut præcipuè, *dolorificis* illis spasmis *Arthritidi*, ejusque *fororiis* pathematibus, *hypochondriaco scorbuticis* opponantur: quin etiam strictius & manifestius *convulsivis*, & omnino *Epilepticis* Symptomatibus, non sine efficaciâ adhibeantur.

Ad *ſclerum* quoque laudantur, præcipuè cum ille morbus per frequenter tale quiddam *spasmodicum* involvat. *Lactis defectui* succurrere observantur; certe non multum abſimiliagendi modo: ſiquidem omninò ad generationem quoque ſeu *collectionem* ſive *admiſſiones*, lactis in *mammæ*, *motus tonici* varium moderamen, adeò multum poteſt, ut etiam sæpe-numero *ſtricturam* ipſarum pertinaciorẽ, quæ *effluxum* lactis præſentaneè cohibuit, nuda *frictio* lenis, quaſi titillatoria molli *excutiâ* peracta, velut in momento ita diſſipet, ut non modò emiſſio, ſed *Spontanea eruptio* lactis, promptè ſubſequatur.

Diureticam etiam efficacia habent; quam quidem paulo magis *poſitivè*, ab *irritatoriâ* quapiam provocatione pendere, vulgo ſuſpiciantur: ſed an pleno jure, merito dubitari poteſt. Siquidem adeo inſignis *diureſis*, uſum *lumbricorum* conſequi minimè obſervatur. Unde quidem potiùs in afflictiſ tantum viis *urinariis*, adeoque *ſpasmotica* harum partium *ſtrictura*, potiorem & veriorẽ, ſuam efficaciam præſtare, notabunt circumſpectiores.

Ut verò alias *Diuretica* quædam, præcipuè vero efficaciora ſeu *ſtimulantia*, *Aphrodiſiacis* quoque effectibus deſtinantur; quod quidem etiam *omni conſenſu* non caret, tam quoad *membrum virilis erectionem* exſtimulandam, quam quoad ipſorum, *ſpermaticorum* organorum aliquam exſtimulationem: utpote cui etiam illa inſignis efficacia *Cantharidum* in *Gonorrhæâ* inveteratâ cum debita circumſpectione adhibitarum, inniti videtur: ita hi ipſi quoque *lumbrici noſtri Terreſtres* efficacia hujusmodi *aphrodiſiacæ* inſimulantur, neque æque in tota ſua ſubſtan-

stantia, sed *excrementa* tantum illorum, & quidem, jubente, præscriptione, circa *serobiculos* ipsorum, mense Majo vel Junio collecta, ubi teneri *limi* forma ipsas horum foraminum, circumdare conspiciuntur. Quamvis etiam, si aliqua ipsorum lumbricorum quantitas capiatur, & sic satis mundi in vitrum aut ollam conjiciantur, paucarum horarum spatio hoc ipsum *excrementum* ita copiose emittant, ut quasi pro tegumento ipsis inservire possit, sub quo, tanquam alia terra, jaceant.

Contra ipsos lumbricos *Intestinales* quoque, à plebecula dari solent, quod *an tutò* fiat? quærit *Sennertus* lib. III. Pract. Paralip. 3. pag. 179. dicendo *negativam*, idque ex observat. *Henric. ab Heer.* observ. IX dum scribit: se non probare consilium, vel vulgi vel interdum quorundam Medicorum, *verminosis* pueris vermes vino lotos, & integula exsiccatos, exhibentium. Certò enim sibi, se experientia edoctum, persuadere, materiam illam vermium putrem putripuerorum pituitæ remixtam, à magno illorum calore iterum animari, ut videmus muscas submersas multis diebus mortuas, si non premantur, nec simpliciter extinguantur, soli denuò expositas, novo calore iterum vitam, volatumque, ut & pediculorum pelles, in puerilibus capitibus & vestibus relictas, amissam inter ungues & pectinem animam, recuperare: Ideo, ait, hæc cautio à Practico notetur sedulo. Incidit verò hæc occasione etiam consimilis effectus, è lumbricis *humanis*, pulveretenus in corpus assumptis, similiter provenit vermium induci; Observatio hujus generis est apud *Tabernamentanum*, ubi ex malitiosa tali propinatione à circum foraneo, auctori hoc sponte confitente, factâ, propullulatio talis evenerit, quam ille deinceps suis medicamentis denuò ejecerit. Historia, cum animadversionibus Auctoris, est apud eundem in Descript. *Santonici*.

De *regeneratione* quoque lumbricorum *Terrestrium* ex eorundem putrefactorum magmate, observatio, licet minus exquisita, est Aët. N. C. Decad. II. ao. 8. p. 202. ubi pariter de periculo à illa lumbricorum contra Lumbricos exhibitione, quædam afferuntur.

Anodynum quoque effectum tribuunt Lumbricis Terre-
stribus, Vix autem aliter, quam quatenus *motus spasmodicos* mi-
tigant atque tollunt, illum perpetraverint. In aliis enim casu-
bus, *anodynam* virtutem nemo ab illis expectaverit, cum suc-
cessu.

Ad *Hydropem* qui commendant, partim *diuretica* partim
antispasmodica efficaciam intuitu illud agant necesse est: & pos-
sunt hoc ipso modo efficaciam aliquam hic exerere.

Commendantur his nominibus hinc inde apud Autores,
tam magis dogmaticos, *Jonstonum*, *Samuel: Dale*, *Petrum Uffen-
bach*, *Joach. Lanzonium*, *Möllenbrocium*, *Dravvitzium*, & specia-
lissime, interposita propria sua, & multiplici quidem experien-
tia, a *Johanne Wiero*, in libello de Morbis hactenus incognitis, è
quibus hunc inde alii transfumendo commendant.

Censoriam vero virgulam interponit *B. Ludovici*, in Phar-
mac. sua, sequentibus verbis, Lumbrici Terrestris, in se abo-
minabiles, in *calculo pellendo* profecto haud magni momenti:
pro *diuresi* in aliis affectibus, *hydrope*, *ischuria*, & (cui tantope-
rè in specie commendantur) *artbridie vaga*, tot acceptioribus,
imò præsentioribus *diureticis*, reverà posteriores: ceu *Spiritus
Tartari*, *calcis vivæ*, *Tinct. Martis*, *Arcanum Tartari*, *Cinabarinorum*,
Opiatorum, ac *Præcipitantium*, usu, æque felices progressus fe-
cimus in vagabundo illo dolore: etiam plerumque citra *Pur-
gantia* ista, quævis *Topica*, atque *Infessus*, contracturarum ut
plurimum autores. Unde absit semi rusticus ille *expressus*
(lumbricorum) *succus*: qui tamen aliàs, cum *Spiritu Vini*, va-
let ad gangrænam lumborum ex longo decubitu: absit præpa-
ratorum perlevis *Pulvis*, leviusque, tam in pondere, quam in
effectu, *magisterium*, è *Spiritu Nitri* cum oleo Tartari præcipi-
tatum: *Spiritus* per se inde destill: phlegmaticus, paucoque
Sale volat: conditus, curiosorum: *abstractitius* verò, Lumbrico-
rum infusione alteratus haud quoque conveniens est. Solum
restat oleum, idq; simplex tantum, (cum compositum additio-
ne olei Roris marini extempore haberi queat) variis in affecti-
bus,

bus præcipuè nervosarum partium, utile. Haëtenus B. *Ludovici*.

Certè, ut intentio & labor hujus Viri, in hoc opere, maximam laudem meruerunt, & in plerisque etiam tuentur; ita, certissimum tamen est, quot aliquot horum generum *epicrisibus* justò magis stringere res videatur, præcipue in *specificâ* simplicium virtute damnandâ. Circa quam, nimiam credulitatem quidem dissuadere, nescio an nostro ævo amplius necessarium sit, ubi experientiæ defectu, & Theoriæ à priori æternâ caligine propemodum inter res deperditas numerari cæperunt: absolutè verò omnia negare, ut experientiæ claro testimonio, adeoque veritati, contrarium est, ita & praxi medicæ, in genere non rarò magnum damnum affert, & existimationi practici perfrequenter labem affricat, quando *vetula balneator, opilio*, vel alius empiricus, *simplici* aliquo medicamento, bonâ fortunâ *tempestivè* exhibito, tantum efficit, ut talis Medicus non nisi *magi arum* artium abusui id ipsum adscribendum, judicans, non rarò aliorum risui sese exponant. In hoc ipso itaque etiam casu nostra facimus verba B. *Ettmulleri* ad hunc ipsum locum autoris, in *Colleg. ad eundem*, dicta: *Hos (Lumbricos) quidem damnat autor: interim ego laude afficiendos puto.*

Efficacia Lumbricorum adversus ipsam *Epilepsiam*, nobis certe haëtenus apud paucissimos Scriptores occurrit; Et certè nemo quisquam jam succurrit, præter *Paulum Barbette, Theodor. Mayerne*, qui in praxi sua, in loco de *Epilepsia*, sub catalogo remediorum, contra hunc effectum proficuum, *lumbricorum* quoque horum mentionem faciunt, licet non magis quam solo verbo. Exc. *Dolæus* tamen ut secretum allegat.

Qui vero in Praxi iis hoc nomine utantur, plures fortassis fuerint, quamvis nobis minus cogniti neque notâ effectus, quem inde experiuntur felicitate. Unum certo novi, *Experientissimum Dominum Johannem Augustum Hermannum, Medicinæ Licentiatum & Physicum Calæ Altenburgicæ, Medicum*

cum Doctissimum & Curiosissimum, qui usum & expertam, efficaciam horum animalculorum adversus *Epilepsiam*, debite exhibitorum, benevolè mecum communicavit, & successu constantem, quo est candore, serio asseveravit. Quod item D. D. *Præses* calculo suo absolutè confirmat, & ab experientia sæpius instituta, testimonium verum perhibet.

Quæ certò efficacia, contra hujusmodi horrendum in oculis humanis affectum, frustra ferè & absque veritate in, numerosis aliis, pretiosis, & alio sensuum lenocinio arridentibus, quæsitus non siverit vermiculos hosce abominabiles adeo haberi; Sed potius divinæ benignitati gratias immensas decernere suadebit, quod rei quam nos vix aspectu nostro dignaremur tantam efficaciam indiderit, quam nos ulla nostrâ sapientiâ ibidem suspicar, in edum deprehendere aut ulla nostra arte imitari aut compensare, veraciter non valeamus.

In *Sexu fœminino* specialiter, ad *menses* expediendos allegantur similiter lumbrici Terrestres; Sed efficacia certe, non modo *leviore* præditi hic sunt, verum etiam magis forte ope & intentione *diuretica* hic commendantur, quam ullatenus directe *emmenagoga*.

Notamus verò meritò, quod omnem, quam ad hæc genera affectuum exerunt, energiam, magis exhibeant *sine* artificiosa longinqua *preparatione*, simpliciter admodum, ad commodiorem saltem assumptionem, prædispositi.

Quod uti de plerisque *Specificis* Medicamentis revera ita valet, ita de hoc etiam simplici tanto magis observari meretur; quia ex eodem, citrà *ignis* aut *putredinosæ* corruptionis concursum, vix quicquam Speciale elici valet: his ipsis vero actibus, & violentis *mixture* perturbationibus, nostra quidem sententia, potius à specifica sua energia deturbatur, quam ut in eadem vel exaltetur, sive illa à reliquis, alienis, inertibus, aut quasi feculentis, portionibus, separari, & quasi *concentrari*, hac methodo possit.

Quia

Quia tamen in talibus ferè quilibet suo sensu abundet; tum etiam ut uno conspectu simul exhibeamus, quænam producta ad quemcunque etiam usum & effectum, è Lumbricis, *Chymicâ*, aut qualibet alia, *Arte* parari soleant, subjungemus præparatorum ex lumbricis recensitionem.

Adhibentur vero Lumbrici Terreſtres ad affectus hætenus allegatos, vel *introrſum* in corpus aſſumendi; vel *extrinſecus* tantum applicandi; ſive præparatione artificiali in diverſa ſchemata transformati ſint, ſive ita nude, in tota ſua ſubſtantia, recentes, imò adhuc viventes, aut exſiccati, pulveriſati. Tranſimus itaquè tum ad has ipſorum *præparationes*, dum denique ad præparatorum illorum *affignationes*.

CAP. III.

Lumbricorum Terreſtrium variæ

præparationes, & naſcentia inde producta.

Præparationes Lumbricorum Terreſtrium ſunt vel *ſimpli- ciores*, & proinde parum aut nihil *alterationis* peculiaris inferentes; vel cum inſigniøre *inverſione* mixtionis & texturæ conjunctæ.

Prioris generis ſunt (1.) *Succus* (2.) *Siccatorum pulvis*. (3.) *Liquamen* ex iisdem, cum vel ſine *caloris* concurſu & adminiculo (4.) denique *Aqua* ex iisdem prolicienda, & (5.) *oleum* ex ipſis paratum.

Pro *Succo* eliciendo, *recentes*, imò *vivi* contunduntur in mortario, & *conteruntur* quantum poſſibile, *lapideo*, *vitreo*, aut ad ſummum *ferreo*; exprimuntur inde per lintheum aut laneum, aut ſetaceum incerniculum.

Promovetur vero longè magis hæc operatio, per additionem liquoris cujuſdam, poſt contuſionem & *trituram* paulatim admiscendi, & ita una exprimendi. Adhibent huic fini communiter *vinum*, idque commodè.

Uſurpavit hanc formulam præcipue *Johannes Wierus* ut pote qui etiam inter primos efficaciam inſignem lumbricorum à vulgi experimentis ad medicum uſum, cum bono effectū, &

tum sui, tum ægrorum commodo, transtulit; Non secus atque *Heinricus*, Filius ejusdem: prout utrorumque in hoc medicamento felicitatem annotat atque celebrat *Møllenbrock de Varis*, pag. 240. &c.

Exsiccatio illorum, pro *pulvere* inde parando nihil peculiaris in recessu habet, nisi quod admodum singulatim, asseri lævigato aut *vitree* vel *lapideæ* tabulæ imponendi sint, & ita ad siccescientiam, quæ satis promptè succedit tempore per se *calidior*, mensis *Maji*, *Junii*, *Julii*, seponendi.

Alia verò, inter scrupulosiores non levis, quæstio incidit, an in *Sole* ipsos siccare liceat? an vero solum in *aura umbrosa*, vel etiam, incidente tempore pluvio minus congruo, in *hypo-causto* leniter tepesfacto.

Maxvellus certè in *Medicinâ* sua *magnetica*, eam efficaciam tribuit *Solaribus* radiis, ut quælibet *simplicia*, & nominatim ipsa *vegetabilia*, ab insolatione tali, in nativa sua *efficacia*, mirum quantum augetcere, persuadere nitatur. Sed quemadmodum in hoc, parum assensus à *Præcticis* expectare poterit; præcipuè in illis simplicibus, quorum potissima *specifica* efficacia in *Sulphureo Volatili* substantia residet: ita de paulo *fixioribus* quoque, adeoque & ipsis nostris *Lumbricis diuturna* æstus solaris admissione cum aeris libero perpetuo concursu aliquid alterationis & damni accedere posse, nullum nobis est dubium.

Ne tamen prolixi hic simus moderatam, & quanta solum ad desiccationem satisfaciat, repositionem *Lumbricorum* nostrorum in *Solares* radios efficaciam eorundem etiam quantumcunque *specifica* nihil præjudicii aut damni afferre, non solum *rationis* probabilitate, sed ipsa *experientia* probatione asseveramus. Unde scrupulosos hic esse, nulla necessitas exigit: cui tamen dubius est animus, quocunque leni calore alio, si aeris etiam umbrosi energia, per tempestatem minus sufficiat, securè uti potest. Illud ipsa *experientia* monstrabit, quod si duo tales *lumbrici* in illa ad resiccandum sepositione, sibi mutuo impositi jaceant, & paulò segnius ipsa desiccatio sequatur, quod
tunc

tunc reliquo corpore siccescente, in illa sui complicatione, non modò diutius humidi restitent, sed & actu *deliquescere*, imò graviore *odore* corripì incipiant. Quod propterea monere placuit, ut tanto magis rationi succurrat, quod in *coacervatione* horam vermium adhuc auctiore, tanto plus utique incommodi circà successum *exsiccationis* talis, imineat. Unde mihi certè exsiccatio illa, in *Balneo, sub alembico*, ut in ratione statim dubia & suspecta fuerat, in Praxi succedere, nempe in Lumbricis Terrestribus, perpetuore cufavit, & quidem enormissimè, quotiescunque cum paulò *largiore* quantitate tale, quid in affectum deducere tentatum fuit. In *humili* vero vitro, & *ampliorificii*, & cum *pauca quantitate*, & tamen plus quam res mereatur necessaria circumspèctione, ante omnia *temperato tepore*, paulo facilius succedit tentamen.

Pulverisatio non modo illo quasi momento, quo instituti debet, tanto maiorem repentinam *desiccationem*, poscit, sed etiam *tundendo* nunquam sed unicè & modestè quidem, *terendo*, in effectum deducitur: Et insuper *exigua*, prorsus quantitate, paucorum *granorum*, pro qualibet vice assumtâ.

Promovetur verò etiam commode, *additione* levis portionis *terrei* cujuslibet concreti; quamvis propria ipsorum, terreo limosa *recrementa*, quæ intrâ corpus eorum restant, communiter huic fini sic satis velificentur.

Occasione hujus ipsius *excrementie* substantiæ, si cui, nobiscum, minus efficax videatur, attingimus ipsam Lumbricorum *mundificationem*. Fit verò dum vel *vivi*, *musco* terrestri siccescenti, imò & *arboreo*, injiciuntur; cujus *asperitate* compuncti & offensi, hanc depositionem contentorum in suo corpore non aliter peragunt; quàm in ridiculo sed tamen *famosi experimenti* loco allegari solito casu, quando in *Pediculo*, miculæ therebintinæ agglutinato, vel alias agitato, vulgo *circulatio sanguinis* spectari posse dicitur, cum nihil aliud sit, nisi sanguinis ex humano corpore educti, & cibi loco in ventriculo & intestinis hujus insecti adhuc latentis, portio quam etiam proinde parvo temporis spatio, *ex alvo*, mani-

fecto, & citra microscopix necessitatem, deponit. Quod quidem hujusmodi animalculis generatim adeò familiare est, ut etiam *Serpens* ranam deglutitam, si mox manibus multum tangatur aut vexetur, citissimè per totam longitudinem intestinorum depellat, & paucissimo tempore iterum integram *μάτῃ* rejiciat.

Simile quid faciunt Lumbrici, si *lane* aut *panno* laneo *aspero*, aut texto *setaceo*, imponantur. Idem agunt, si guttula *vini* tangantur, aut *Spiritus vini* medicoris.

Unde communiter in *vino* eos lavant Pharmacopolæ, tam ad *externarum* fordium, ad ipsa terra adhærentium quam horum intestinorum *recrementorum* elutionem.

Liquamen è Lumbricis Terrestribus fit, primo *sine igne*; si *vino* insperso enecti, debiliore *spiritu vini*, & quidem paulo *largior* ipsorum quantitas, sive in patulo & pando aliquo vase, sive in *vitro*, in cellam collocentur, ubi unius vel alterius diei spatio, in liquorem submucidum fatiscunt.

Concurrente mediocri calore, contingit idem, & breviori quidem tempore, si in *Balneo*, mediocriter, calido, detineantur.

Paucissimo tempore fit idem successus, si Lumbrici vitro apto conditi, cum hoc, *massa banaria* obvoluto in *clibanum* collocentur. Ita spatio temporis quanto crassior panis percoqui potest, in *liquamen* fatiscunt.

Om nibus his *liquaminibus*, quo plus adhuc *excrementi* secum detinuerunt Lumbrici, eo plus etiam similis sabulosi & *limosi sedimenti* inest.

Habent hæc *liquamia* levem odorem, quasi *oleaginosum*, seu subpingvem, ad olei tamen olivarum vestigium, sed subrancidi, aspirantem.

Aqua, sine ulla notabili encheirisi, destillatur è recentibus, ex B. M. satis calefacto, Quem *compositæ* hujus generis, *Aque* aut *Spiritus* afficiunt, ille vel ex descriptionibus easdem petere, vel adjectis simplicibus, eidem scopo cui hanc Aquam destinat, accommodatis, easdem parare poterit. Satisfacit verò hujusmodi intentionibus aquarum talium alias seorsim prostantium *extemporanea* commixtio.

Oleum

Oleum Lumbricorum, per *infusionem lenem* decoctionem, parabile est; cum vel sine, vini additione. Imo expedit Lumbricos *ovos*, sine longinqua mundatione in insigni copia, *oleo* vix languidissimè tepenti, ita successivè injicere, ut recens non addatur, nisi priore jam emortuo: & tunc demum, & quidem in vase maximèpando calore diuturno temperato universam quasi percoctionem peragere.

Cum notabili *alteratione*, parantur è Lumbricis *Spiritus* & *Salvolatile*, simulque *oleum empyrevmaticum*.

Spiritus præparatur vel è *siccatis* simpliciter, ubi tamen, strictè dicendo *Spiritus* quasi nullus sed unice *Salvolatile* & *oleum empyrevmaticum* prodeunt. E non *siccatis* autem, nihil fere, nisi *phlegma empyrevmaticum*, cum *oleo* succedente simili, & lvnge parciore, *Sale volatili*.

Præviâ *putrefactione* paratur *Spiritus*, dum magna quantitas Lumbricorum, in vase mediocriter obturato, per aliquot. dies *putrefactioni* relinquitur; & deinde, *moderato* calore, *Spiritus Volatili Sale* inbutus è concurbita altiore destillatur. *Odore* verò nauseosissimo putrilaginoso communiter, imbutus est hic *Spiritus*, simulque nisi *rectificetur*, ferè magis *phlegmaticus*.

Alia methodo fit ex hoc putrefacto magmate hic *Spiritus*, paulo etiam *penetrantior*, & minus *fætidus*, si illud affundatur *calciviva*, & ita leni calore destillatio peragatur: quamvis quidem, si major copia fuerit materiæ, *calx viva* spontaneâ incallescantiâ ferè ascensui potioris partis *Spiritus* præcipiti satisfaciat.

Sal Volatile, tum è *siccatis*, ut paulò ante dictum proficiscitur destillatione ignis nudi; tum è *putrefactis*, in phiolâ paulò capacioris, sed longioris colli: tum etiam ex ipso *Spiritu*, rectificando, temperatiore calore.

Oleum empyrevmaticum præcipue sub hoc eodem labore, è *siccatis*, prodit; tum etiam è quocunque ipsorum liquaminum aut destillatorum *residuo* magmate tandem subsequitur, igne ad incandescentiam usque continuato.

Esponaneo illo *liquamine*, quod è magna copia Lumbricorum, in *cella* fit, si clarum decantatum, leniter evaporaret quadantenus; residuo vero parum *Salis alcali fixi* addatur, & leniter adhuc paulo amplius evaporetur; quod remanet denique spissusculum, in locum frigidiorum reponatur, *nitrosi* Salis quiddam concrefcit. Sed opus est omnino cauta operatione.

Composita præparata, soli additorum energiæ debent, quicquid ab illis peculiare sperari poteft.

Essentiam hoc modo parare è Lumbricis jubent in Coll. Chym. Leydens. cap. 221. Recipiendos Lumbricos Terrestres, quo robicundiores & majores eo melius, partes IV. *Salis Tartari* part. II. *Spiritus vini rectificati* part. VI. digerantur simul per 3. vel 4. dies; Clarum effundatur, & recentibus Lumbricis affusum, denuo cum iisdem, per diem 1. vel 2. ita digeratur: denuò decantatum quod clarum est, fervetur nomine *Essentiæ Lumbricorum*.

B. Michaelis jubet Spiritum illorum reaffundere capiti suo mortuo, & ita extractum iri *Essentiam*.

CAP. IV.

Directio præparationem ad debitos Usus.

Res summi in Praxi momenti, de effectu medicamenti ad morbos, sine vanis pollicitationibus & mendacibus jactationibus eorum, qui illud commendant, vere certum & securum esse. Proficiscitur talis certitudo, tum activè è *practica experientia*: & terminatur passivè, ut imitando veritas ejus ita deprehendatur, in sola praxi. Sed, ò quantæ in hoc genere occurrunt fallaciæ, & quam infelix est ille Practicus, qui frivolis hujusmodi traditionibus spem aut fiduciam suam superstruens è theoretico hujus generis studio magnam sibi facilitatem curandi animo morbos proponit!

In nostro negotio, ut alibi sæpe in consimilibus, sanè valde solenne est commendatos legere Lumbricos, sed communiter vel ita *generaliter* & obiter, ut expertam, præcipuè ef-

effatu dignam efficaciam, scriptori notam fuisse, & experientia ejus comprobata, inde suspicari revera nefas sit.

Alii ita ex altero autore propriis ejus verbis transcribunt, quicquid de ejusmodi effectu proponunt; suam vero experientiam desuper, ulla addita expressione, dissimulant, ut nudæ allegationis, nullius vero confirmationis loco Lectori curioso & studioso servire possint.

Certe, ne quemquam hic oneremus de efficacia Lumbricorum in *Arthritide*, nemo fere quisquam ita *audacter* & *historicè* eloquitur, ut unus *Wierus* & forte *Drawizius*: Reliquorum vix quisquam est quin nudè ad istorum auctoritatem & fidem provocet. Inter quos certè magnopere est *Möllenbroccius*, quem mirum est, ut fere alibi passim, ita & hoc quoque loco vix verbum, profari, quo aliorum testimonia, quæ colligit, confirmet, nisi quod fidem se illis adhibere undique profiteretur.

Efficaciam tum *Spiritus*, tum *decocti*, tum *succi* expressi, & *pulveris* in *Arthritide*, frequenti experientia sibi comprobata, asseruit mihi *Excellent D. D. Cellarius, Archiater Illustrissimorum Comitum Schwarzburgensium, & Practicus celeberrimus Affinis Honeratisissimus*. In *Convulsivis* affectibus, & ipsa, *Epilepsia*, *specificam* prorsus efficaciam: in *Paralyfi* cruris, cum *Urinæ* suppressione, præmissis universalibus, *Spiritu*, Lumbricorum *per putrefactionem* parato, feliciter patientem restituit.

In *Hydrope*, hortulanum quendam ex diætæ vitiis *Ascitem*, cum paucissima mictione perpeßum, solo hoc *Spiritu*, è cerevisia medicata amaricante per aliquot dies exhibito, feliciter curavit, procedente ad stuporem largiter *urina*.

Circa *Abusum* hoc observavit in murario, *arthritide Vaga* laborante, quod ille quidem a *succo* Lumbricorum cum vino expresso, & *pulveris* eorundem, quotidiano usu, paulo post, doloris mitigationem, æcruis, quod simul quadantenus resolutum apparebat, promptum motum obtinuerit, sed cum superveniente valdè dolorifico *Urinæ ardore*, quasi à *cantharidibus* aut *vermibus maialibus*.

Ad *Epilepsiam*, *Excell.* quoque *Dolaus* in *Encyclopodia*, *secreti* nomine licet ab ignobili autore sibi revelatum nobile tamen medicamentum vocat. Scribit se ejus usu, per tria novilunia, repetito, duos juvenes XIV. annorum restituisse.

Convenit cum hoc experientia supra laudati *Excell. D. L. Hermanni*, licet in modo exhibendi, & dosi notabilis differentia subfit.

Quod *Arthritidem* attinet, eximios illos, & præsentissimos effectus, ipse *D. D. Præses* non observavit, ob contumaciam Patientium. *formulam* hanc paulo

lo magis nauseosam detractantium, exceptis duobus; Casibus, quorum altero, *feminae* tolerabilioris arthridis sensibile levamen è pulvere Lumbricorum copiosius assumpto, obtigit: altero Viro ad 40. annorum, *venatori* qui cum tractatum *Wieri*, vernaculâ ipsemet haberet doloris vero *Iſchiatici* primordiis obrueretur, proprio consilio *Lumbricis* recentibus, ita in succum reductis, iteratis vicibus usus, cito tunc liberatus est, & per aliquod annos ita servatus. Recruicente vero tunc eodem affectu, licet, admodum langvide nullum præsidium è denuo usurpatis Lumbricis obtinuit; unde, quæ est hominum credulitas, neque pristinum æque dolorem hunc esse posse, suspicatus imaginatus sibi potius est, se sibi saltu trans rivum, quem nuperrimè fecerat, *luxationem* aliquam in coxis contraxisse. Et referebat idem de plebeja hujus remedii experientia, sibi satis nota plurima.

Ex aliis vero operosius *præparatis* è Lumbricis, *Spiritu*, *Sala Volatili Essentia*, nullum se unquam speciali effatu dignum operæ pretium facere potuisse, candide fatetur, & subscribit utique in hoc *B. Ludovici* asserto: In eo tantum dissentiens, quod *simpliciorum* illam exhibitionem, si occasio illam recte perpettandi, & diutius continuandi, obtingat, minime negligendam, sed utique experientia ulteriori excutiendam, arbitretur, quod quidem sibi rarius obtigisse dolet.

In *Hydrope* experientiam specialis effectus quam interponat, non sibi obtigisse, fatetur.

In *Epilepsia* vero consentit cum modò allegato postremo, *Dn. Hermann*i asserto propria experientia sibi abunde comprobato: licet quo ipse utitur *Specificum Epilepticum*, de lumbricis tamen his participans methodum adhuc una vel altera circumstantia exactiorem poscat, sed & tunc, sub divina gratia effectus fere indubii sit.

Quod eximie notemus, hoc est, quod ad omnes hos effectus non nisi *nihil* omnino, aut *minus* tamen violenter *alterati Lumbrici*, proficui sint.

Ignem nudo paratus *Spiritus* ab aliis *salibus Volatilibus urinosi*, quod ullo norabili specifico effectua amplius discrepet donec manifesta & constans experientia interponatur, merito dubitamus.

Externo usu quem edunt magis specificum effectum, similiter non alterati, *vivi* præcipuè impositi præstant. Ubi non abs re est, parti affectæ ita immortuos, non ita temere abjicere, sed aliò ubi putrefieri promte possint seponere. Applicantur vero ita præcipue *Panaritis*; tum etiam membris dolore *Artbritico* infestatis.

Hanc methodum & alia *specificia*, & ipsos *Lumbricos*, tali intentione, *nihil alteratos* usurpandi, commendamus; non male fundatum agnoscentes in contravenientes convitium & sarcasmum *Paracelsi*, *vom ungesehr*: quod nempe experimenta, bonâ fortunâ inventa, & simplici perpetracione succedentia, dum *Scioli* variis speculationibus & inventionibus meliorare imaginentur, cum causarum nullam habeant notitia, communiter totum experimentum destruant & perdant. Quod absit.

SOLI DEA GLORIA.

